

LİBERAL KİTLE İLETİŞİM KURAMLARI

Kitle İletişim Kuramlarına Kaynaklık Eden İlk Araştırmalar

- **Kitle iletişim araştırmaları konusunda**, bu alandaki *ilk kavramsallaştırmayı* gerçekleştiren, bu nedenle de bir anlamda başlangıç olarak kabul edilen araştırma **1927** yılında **Harold Lasswell** tarafından yapılmıştır.
- **Dünya Savaşında Propaganda Teknikleri**, başlıklı bu çalışmada, insanlık tarihinin tanıklık ettiği ilk büyük savaşın analizi(çözümlemesi) yapılmıştır.
- **İttifak devletlerinin** 1.Dünya Savaşı'nı kazanmalarındaki en önemli nedenlerden birinin de başarılı bir biçimde kullanılan propaganda teknikleri olduğu ileri sürülmüştür.
- **Medyanın** etkisini ifade etmek için **Lasswell'in** geliştirdiği "*Hipdermik Şırınga*"ya da "*Sihirli Mermi*" modeli kullanılır.
- **Toplum** kitle toplumdur ve kitle iletişimi de bu çerçevede pasif(edilgen), çaresiz, atomize bireylere adete düşünceler hatta tutumlar ve davranışlar enjekte(aşılama yapar) eder.
- **Lasswell, klasik olarak kabul edilen** formülü oluşturan sorular sormuştur: *Kim, Kime, Neyi, Hangi Kanalla, Hangi Etkiyle Söyler?*
- **Lazarsfeld, Berolson ve Gaudet, Halkın Tercih**i adlı çalışmalarında **1940 ve 1948'de** ABD'de yapılan başkanlık seçimlerini incelemişlerdir.
- Bu çalışmada, **Lazarsfeld ve arkadaşları** seçim kampanyaları sırasında kitle iletişim araçlarının seçmen üzerinde doğrudan etkisinin, daha önce yapılan araştırmaların abartılı bulgularının tersine çok sınırlı olduğunu ileri sürmüşlerdir.
- **Kitle iletişim araçlarının** aslında sınırlı etkiye sahip oldukları, söz konusu etkilenmenin de daha çok kanıların pekiştirilmesi şeklinde olduğu sonucuna varmışlardır.
- **Asıl etki yaratanın**, kişisel kaynaklar, yani kanaat önderleri, bir diğer ifade ile yüzyüze ilişkiler olduğu ortaya çıkmıştır.

1- Sınırlı etki modeline göre medya var olan davranışları pekiştirmekten başka birşey yapmıyordu.

- **Bulgulara göre**, izleyici-okuyucular seçici dikkat, seçici algılama ve seçici anımsama gibi çeşitli savunma stratejilerine sahiptirler.
- **İki aşamalı akış** olarak kavramsallaştırılan bu bulguya göre insanlar aslında içinde buldukları toplumun kanaat önderlerinden daha fazla etkilenmektedirler.
- **Halkın Tercih araştırmasında** üç bulgu elde edilmiştir.

1- Kişisel etki

2- Kanaat önderleri

3- Kanaat önderlerinin kitle iletişim araçlarıyla olan ilişkileri.

a) Carl Hovland ve İki Yanlı Sunum

- **Ordunun askere yeni alınan** erler için hazırladığı oryantasyon filmlerinin ikna edicilik gücü araştırılmıştır.
- **Bunun için özellikle cevap aranan sorular şunlardır:**
 - 1-** Yeni enformasyon ne ölçüde tutumları değiştirmiştir?
 - 2-** Bu değişiklikler sürekli miydi ve hangi koşullar altında süreliydi?
- **Güçlü etki dönemi olarak anılan bu dönemde**, medya izleyicileri sorgusuzca her şeye inanan, hatta etkilenen kişiliksiz, hiçbir politik tercihi olmayan bir hedef gibi düşünülür.
- **Bu araştırmalarda tek yanlı sunum** ile **iki yanlı sunum** birlikte ele alınmıştır;
 - **Tek yanlı sunumda** meselenin sadece iyimserlik ve umut dolu kolay yanları anlatılmıştır.
 - **İki yanlı sunumda ise** meselenin iyi,kolay ve umut verici yanları olduğu kadar zor yanlarının da olduğu anlatılmıştır.
- **Sonuç olarak** tek yanlı sunuma göre iki yanlı sunumun daha etkili, daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır.

T.W. Adorno-P.F. Lazarfeld Karşılaşması

- **Amerikan kitle iletişim araştırmalarına** Marksist perspektifin(bakış açısının) meydan okuyuşu ve bunun sonucunda ortaya çıkan teorik (kuramsal) çalışmalardır.
- **İşte bu çalışmaların temelini Lazarfeld** ile Adorno'nun kısa süren birliktelikleri ve ayrılımlarına bağlı olarak içine girdikleri akademik tartışma oluşturmaktadır.
- **Lazarfeld** ünlü "*Yönetimsel ve Eleştirel İletişim Araştırması Üzerine Düşünceler*" adlı yazısını yazmış ve böylece iletişim alanında eleştirel yaklaşım akademik bir ayrışma içine girmiş; ilk ayrışmaların ve çatışmaların temeli atılmıştır.
- **Liberal yaklaşım** olarak adlandırdığımız kitle iletişim çalışmalarını *anaakım, anayol, anadamar, ya da geleneksel paradigma* olarak da adlandırmak mümkündür.
- **Bu yaklaşım içinde yer alan** akademik çalışmalar işlevselci, nicel ölçümler ve sınanabilir hipotezlere öncelik veren, kitle iletişim çalışmalarını betimleyen şemsiye terimler olarak kullanılmaktadır.

Kitle İletişim Araçlarının Uzun Vadeli Etkileri

Kültürel Göstergeler

- **George Gerbner'in** önderliğinde Pensilvanya Üniversitesi Annenberg İletişim Okulu'nda **1960'larda** başlayan ve çok uzun süre devam eden "**kültürel göstergeler**" projesi televizyonda yaratılan dünyayı özellikle bu dünyadaki şiddetin miktarını saptamayı amaçlıyordu.
- **Proje kurumsal çözümleme, mesaj(ileti) sisteminin çözümlenmesi ve yetiştirme çözümlemesi** olmak üzere üç ana bölümden oluşturulmuştur.
- **Gebner içerik çözümlemesi yöntemini** kullanarak bir kültürü medya üzerinden anlamaya ve çözümlenmeye çalışır.
 - *Çünkü* Gebner, televizyonda aktarılan kültür ve onun üzerinden aktarılan değerlerin toplumda bir oydaşmanın sonucu oluştuğunu ileri sürmektedir.
- **Televizyon** farklı program türleriyle belli bir dünya görüşünü istikrarlı bir biçimde yansıtmaktadır.
- **Bu dünya görüşü** izleyici tarafından farkına bile varılmadan yavaş yavaş emilir ve içselleştirilir.
- **Gebner** bu çözümleme ile televizyonu farklı program türlerinde verilen ortak yaşam biçimini açığa çıkarmayı amaçlamıştır.
- **Yetiştirme çözümlemesinde ise** izleyicilerin televizyonu izleme oranlarına göre sorulara verdikleri yanıtlar incelenir.
- **Medya** bir toplumdaki ve kültürdeki tutumları ve değerleri eker ve yetiştirir.
 - **Medya** bu değerleri yaratmaz, ancak bu değerleri besler, yayar ve pekiştirirken bir yandan da bunların sürdürülmesi için bir oydaşma yaratır.
- **Gebner'in tanımladığı "kötü dünya sendromu"**na göre, televizyonu çok izleyenler tehlikeli ve kötü bir dünya tarafından kuşatılmış olduklarını düşünürler.
- **Televizyonun** tekrarlanan ve yaygın kalıplar yoluyla belli bir dünya görüşünü oluşturması anaakım(anayol, ortayol) olarak tanımlanabilir.

Gündem Oluşturma

- **B.Cohen, McCombe** ve **Shaw'a göre MEDYA** olayların bazılarını göz ardı ederken bazılarını da vurgulayarak ve öne çıkararak kamuoyununun oluşmasını sağlamaktadır.
- **Bu tez** kendisinden önce yapılmış olan araştırmaları sadece **tutum değişikliği** üzerinde durmaları nedeniyle eleştirir.

- **Çünkü GÜNDEM OLUŞTURMA TEZİNE GÖRE** kitle iletişim araçları sadece farkında olmayı sağlayabilirler.
- **Medya** gündemi bir öncelik sıralaması belirleyerek izler.

Suskunluk Sarmalı

- **E.Noelle-Neumann** "*Kamuoyu ve Toplumsal Denetim*" konusunda çalışmıştır.
 - **Temel iddiası**, kamuoyu kavramı anlaşılmadan ve açıklanmadan medyanın etkilerini anlamının mümkün olmayacağıdır.
- **Noelle Neumann**, araştırmalarını "*Suskunluk Sarmalı*" kavramı üzerine oturtur.
- **Suskunluk Sarmalı**, bir toplumda üzerinde uzlaşılan belli değerler ve hedeflerin varlığı üzerine kuruludur.
- **Suskunluk sarmalı**, yalnızca küçük öbeklerde değil, aynı zamanda toplumun da oydaşmadan sapan bireyleri dışlama ile tehdit ettiği varsayımına dayanır.
- **Toplum**, üzerinde uzlaşılmış olduğu varsayılan düşünce ve değerlerin dışına çıkanları, yani sapkınları dışlama ve ihraç ile tehdit eder.
- **İnsanlar kendi düşüncelerinin** azınlıkta olduklarını hissedersen, düşüncelerini saklamak için çeşitli stratejiler(taktikler) geliştirerek suskun ve temkinli davranırlar.

İzleyici Odaklı Araştırmalar: Kullanımlar ve Doymalar

- **Kullanımlar ve doymalar yaklaşımı** ile birlikte asıl insanların medya ile ne yaptığı sorusu önem kazanmıştır.
- **Böylece VURGU**, etki kavramından izleyici kavramı üzerine kaymıştır.
- **Bu yaklaşım**, insanların toplumsal ve psikolojik(ruhsal) kökenli ihtiyaçlarının olduğunu ve bu ihtiyaçları farkı kaynaklardan giderdiklerini, bu kaynaklardan birisinin de medya olduğunu, dolayısıyla insanların medyayı kullanıldığını ileri sürmektedir.
- **Medyanın** insanları esir aldığı düşüncesine karşı çıkılır.
- **Denis McQuial, Blumler** ve **Brown** yaptıkları araştırmalarda televizyon izleyicilerinin televizyondaki yarışma programlarını benzer biçimde "*kullanılan*" öbek olduğunu ortaya koymuştur.
- **İzleyicilerin** yarışma programlarını dört temel doyum için izledikleri ya da kullandıkları ortaya çıkmıştır: **Kendini takdir etme; toplumsal etkileşim; heyecan; eğitim.**

Teknolojik İyimserlik: Marshall McLuhan

- **Toplumsal sistemlerin** ve insan ilişkilerinin temel belirleyicisinin, teknoloji ve özellikle kitle iletişim araçlarının olduğunu ileri süren **McLuhan**, "*Teknolojik iyimserlik*" konusunda neredeyse sloganlaşmış (savsözleşmiş) olan "*evrensel köy*" ve "*araç mesajdır(iletidir)*" gibi savları çok ünlenmiş ve aynı zamanda bu kavramlara pek çok çalışmada gönderme yapılmıştır.
- **Evrensel köy kavramı** kitle iletişim araçlarının gelişmesi ile birlikte dünyanın adeta küresel bir köye dönüşeceğini ileri sürer.
- **McLuhan araç iletidir** sözünden anlaşılması gerekeni şöyle açıklamaktadır: İçerik yerine biçime bakmak gerekir. İçerik her zaman biçim dinamiği tarafından belirlenir.
- **McLuhan'a göre** elektrik ışığı *pür enformasyondur*.
 - **Işık olmadan** ameliyat ya da gece oynanan maçlar olmayacağı için bu aktivitelerin(etkinliklerin) elektrik ışığının içerikleri oldukları söylenebilir.
 - **Yazının içeriği** konuşma; basının içeriği yazılı sözcük; konuşmanın içeriği düşünce sürecidir.
- **McLuhan'a göre** araç insanın uzantısıdır. Bu uzantı herşeyi kapsar.

ELEŞTİREL KİTLE İLETİŞİM KURAMLARI

- **Eleştirel yaklaşım**, kitle iletişim alanında *pozitivist, davranışçı, nicel ölçümler* ve sınanabilir hipotezlere öncelik veren liberal ya da anaakım iletişim çalışmalarını *Marksist* bir temelle eleştiren yaklaşımdır.
- **Eleştirel iletişim çalışmaları** *sosyoloji, ekonomi, göstergebilim, felsefe, edebiyat, psikoloji* ve *tarih* gibi çeşitli ve farklı alanlardan beslenmektedir.
- **Eleştirel çalışmalar** kavramını iletişim bağlamında ilk defa **Paul F. Lazarsfeld 1941** yılında kullanılmıştır.
- **Mutlu'ya göre**, eleştirel iletişim araştırmalarının ortak belirleyeni bütün toplumsal ilişkileri aynı zamanda bir iktidar ilişkisi olarak ele almaktır.
 - **Bu bağlamda** iletişimin de iktidar ilişkilerinin sürdürülmesinde üstlendiği işlev sorgulanmaktadır.
- **Modern demokrasinin teknolojik yeniliklerden**, dolayısıyla da medya yaklaşımın savunduğu toplumsal bütünleşmeyi, toplumsal denetim olarak tanımlayarak eleştirmiştir.

Frankfurt Okulu

- **Weimar Cumhuriyeti** döneminde, **Max Horkheimer** ve ekonomist **Fredirich Pollock** gibi düşünürlerin de bulunduğu bir öbek akademisyen tarafından Frankfurt Üniversitesi'nde Toplumsal Araştırma Enstitüsü kurulmuştur.
- **Enstitü**, Marksist çalışmaların yapılmasını sağlamak üzere, iş adamı **Felix Weil'in** parasal katkısıyla kurulmuştur.
- **Horkheimer'in** yönetimindeki enstitü özellikle iki Alman işçi partisi olan Komünist ve Sosyal Demokrat partilerin siyasal uygulamalarını eleştirme misyonunu üstlenir.
- **Okulun bilinen bazı üyeleri:** Horkheimer, Adorno, Lowenthal, Marcuse, Benjamin
- **Frankfur Okulu ve Eleştirel Teori(kuram) kavramının**, literatürde birbirinin yerine kullanıldığını görmek mümkündür.
- **Eleştirel Kuram**, felsefe tarihinde, Batı Avrupa Marksist geleneğinin Frankfurt Okulu adıyla anılan koluna, yani Marksizmi zamanın teorik ve politik gereksinimlerine uyarlamayı amaçlayan bir dizi Alman filozofu ve toplum kuramına gönderme yapar.
- **Frankfurt Okulu'nun temelini** belirleyen üç tarihsel olgunun altını çizmek gerekir.
 - **İlki** Rusya'da gerçekleşen Bolşevik ihtilalinin beklendiği gibi Avrupa'ya yayılmaması,
 - **İkincisi** Almanya'da Adolf Hitler liderliğinde faşizmin yükselişi ve iktidar olması,
 - **Üçüncüsü** ise Batı Avrupa'da egemen sistemlerin bir anlamda istikrar kavuşması ve ideolojik dönüşümlerin bu egemen yapılar tarafından üretilmesidir.
- **Tom Bottomore enstitüyü dört tarihsel döneme ayırarak inceler:**
 - **1.Dönem: 1923-1933 yılları** enstitünün ilk dönemi olarak tanımlamaktadır.
 - **İlk müdürü** *Carl Grünberg*
 - **Grünberg**, enstitünün **amacını**, fabrikasyonlaşan eğitime alternatif(farklı) bir araştırma kurumu oluşturmak şeklinde açıklamıştır.
 - **Enstitünün üyelerinin** genel olarak ekonomi politik bir yaklaşımla çalışma yaptıklarını söylemek mümkündür. Bunun istisnasını **Leo Lowenthal** oluşturmaktadır.
 - **2.Dönem: Horkheimer**, ilgi alanını daha çok felsefeye yöneltmiştir.
 - **İkinci dönemin** *en önemli olayı* kuşkusuz Hitler'in iktidara gelmesiyle birlikte okulun Almanya'da varlığını sürdürme koşullarının yok olmasıdır.
 - **Enstitünün başına geçen** Horkheimer ve diğer üyeleri ile birlikte, ilgi alanı ekonomi ve tarihten, felsefe, kültür ve medyaya kayar.
 - **Otorite ve Aile** adlı ortak çalışma ve Horkheimer'in **Geleneksel Teori ve Eleştirel Teori** başlıklı yazısı önemli çalışmalar olarak öne çıkar.

- **Rollock'un başlattığı** ve faşizmi bir tür devlet kapitalizmi olarak sunan iç tartışmanın egemenliği belirleyici olmuştur.
- **Aydınlanmanın Diyalektiği** adlı çalışma da bu dönemde tamamlanmıştır.
- **3.Dönem: 1950** ile başladığını ve **1970'e** kadar sürdüğü söylemek mümkündür.
 - **Tarihe** eleştirel teori olarak geçen teori şekillenmiştir.
 - **Bu dönemin belirleyici** düşünürleri kuşkusuz **Adorno** ve **Marcuse**
- **4.Dönem: 1970'lerden sonra** Toplumsal Araştırmalar Enstitüsü farklı bir kadroyla daha çok sendika araştırmalarına yoğunlaşmıştır.
 - **Bu dönemin** öne çıkan düşünürü **Habermans**.
- **Frankfurt Okulu'nun özellikle iletişim ve medyaya ilişkin görüşlerini Kejanlıoğlu'nun yaptığı ayrıma dayanarak açıklamak mümkündür:**
 - 1- Frankfurt Okulu'nun** iletişim çalışmalarıyla olan ilişkilerini kuşkusuz **1930'larda** iletişim alanının kuruluşunda doğrudan yer almaları ile başlatmak gerekir.
 - **Lowenthal'in 1940'lardan** itibaren yaptığı birçok çalışmanın kitle iletişimi ile ilgili olması şeklinde sıralamak mümkündür.
 - 2- Frankfurt Okulu'nun** iletişim alanıyla ilişkisinin diğer bir boyutu ise alanın kuruluş aşamasında eleştirel bir konum sergilemeleri olarak açıklanabilir.
 - 3- İletişim araştırmaları tarihinde** yapılan sınıflandırma girişimlerinin çoğunda Frankfurt Okulu kitle kültürü/kitle toplumu geleneği içinde değerlendirilmektedir.
 - **Seçkin bir kültür** eleştirisi yaptığı ve otantik sanatı savunduğu için, Frankfurt Okulu, Adorno'ya indirgenmiş, Adorno'da kısmi bir okumayla sınırlandırılmıştır.
- **Frankfurt Okulu'nun** iletişim alanına yerleştirilmesinin, iletişim literatürüne(edebiyatına) yıllarca damgasını vuran ve yönetsel iletişim araştırması ile eleştirel iletişim araştırması **ayrımına** ilişkin alandaki değerlendirmelerle ilgili olduğunu söylemek mümkündür.
- **Bir diğer ayırım ise** eleştirel yaklaşımın spekülatif(kurgusal) ve bütüncül, akla ilk gelen kuşkusuz **kitle kültürü** kavramıdır.
- **Adorno ve Horkheimer**, kültür endüstrileri olarak tanımladıkları şeyin aslında yeni toplumsal denetim biçimleri ve kapitalist topluma rıza üretmenin aracı olduğunu saptamaktadırlar.
 - **Kitle kültürü ürünlerinin**, kitlelerden kaynaklandığı şeklinde görüşlere katılmıyorlardı.
- **Geleneksek olarak** bir değer atfedilen **kültür**, endüstriye karşı, insanileştirici, aynı zamanda bireysel yaratıcılığa olanak sağlayan kültür olarak tanımlamaktadırlar.
 - **Oysa kitle kültürü**, insanı özgürleştirmekten çok ideolojik bir tahakküm biçimi olarak işlev görmektedir.
- **Habermas**, *İletişimsel Eylem Kuramı* adlı çalışmasıyla iletişimin insan özgürlüğünü geliştirmeye yönelik potansiyelin, kamusal alan araştırması içinde yeni yeni gelişmeye başlayan konulara tekrar dönerek ayrıntılı bir biçimde inceler.
- **Habermas**, aklın yeniden tanımlanmasıyla Aydınlanma projesinin kurtulmasının mümkün olacağını ileri sürer.
- **İnsanların samimi olarak** karşılıklı anlayışa ulaşmaları için, çarpıtılmamış eylemlerden oluşan iletişimsel akıl kavramını önermektedir.

Ekonomi Politik Yaklaşım

- **Bu yaklaşımı** sadece eleştirel olarak düşünmek doğru olmaz. Ekonomi politik, liberal yaklaşımın da önemli ilgi alanlarından birisidir.
- **Bu yaklaşımın iletişim çalışmaları**, tarihsel maddecilik üzerine temellenir.
- **Ekonomik erk ile kültürel** biçimler arasında dolaysız ve dolaylı bağlantıları araştırır.
- **Ekonomi politik yaklaşımı** *Avrupa merkezli ve ABD merkezli* olarak da ayırmak mümkündür.

- **Yaklaşımların öncülleri dikkate alınarak, araçsal yaklaşım, yapısalcı yaklaşım ve eleştirel ekonomi politik** yaklaşım olmak üzere başka bir ayırım yapmak da mümkündür.
- **Vicent Mosco** ekonomi politik yaklaşımın **1990'lı** yıllardan itibaren **dört temel** ilgi alanı belirlediğini söylemektedir.
 - **Bunlar küreselleşme, deregülasyon, birleşme ve sayısallaşma** olarak sıralanabilir.
- **Sayısallaşma** bilgisayar ve internet ağlarının kitle iletişim sürecinin bütün aşamalarının en önemli unsuru olarak ortaya çıkmasıdır.
- Farklı iletişim araçlarının **birleşmesi** farklı işlevlerin aynı araçlarla kullanımını yani yöndeşmesini sağlamıştır.
- **Deregülasyon** ise özellikle radyo-televizyon yayıncılığı alanında temel olarak yasal düzenleme ya da yeniden düzenlemeyi ifade etmek için kullanılmaktadır.
 - **Yasal düzenlemeler ile** radyo ve televizyon yayıncılığı kar edebileceği sektörlerle dönüştürülmüştür.
- **Küreselleşme ise** uluslararası holdinglerin bütün dünyadaki her tür iletişim içeriğinin üretimini, dağıtımını ve tüketimini kontrol etmesi olarak açıklanabilir.
- **Bağımlılık kurumlarının** yoğun ilgi gördüğü dönemde, bu kuramlar iletişim alanına "**medya emperyalizmi**", "**kültür emperyalizmi**", "**kültürel bağımlılık**" gibi kavramlarla tercüme edilmiştir.
- **Herbert Schiller** bağımlılık kuramından hareketle iletişimin uluslararası boyutunu inceler.
- **Schiller'a göre** medya ekonomik işlevlerinin yanı sıra ideolojik işlevler de üstlenmektedir.
 - **İnsanlara** manipülasyon yoluyla paketlenmiş bilinç sunarak zihinleri yönlendirmektedir.
- **Dallas Smythe ise** izleyicilerin programlar üzerinden nasıl reklamcılara pazarlandığını araştırmıştır.
- **Smythe**, kapitalizmin reklam sayesinde pazarı kontrol ettiğini ve talebi istediği gibi yönlendirdiğini belirtmektedir.
 - **Reklamlar**, anlam sistemi yaratırlar. Bu anlamda **Smythe'e göre** reklam verenlere pazarlanan bir emtiaya dönüştürülmüştür.
- **Ancak Granham Murdock Smythe'nin** izleyicinin reklamcılara satılma meselesini abartılı bularak eleştirmiştir.
- **Araçsalcı yaklaşım içinde** çalışan **Herman ve Chomsky** ise özellikle haber medyasının ekonomi politiği üzerine yoğunlaşmıştır.
- **Araçsalcılar** kapitalistlerin kamusal enformasyon akışının kendi çıkarlarıyla uyumlu olması için pazardaki ekonomik güçleri nasıl kullandıkları üzerine yoğunlaşırlar.
 - **Özel mülkiyetin** kontrolünde olan iletişim araçlarını, sınıf tahakkümünün araçları olarak değerlendirirler.
- **Herman ve Chomsky**, Amerikan haber medyasının ekonomi politiği üzerine yoğunlaşmışlardır.
 - **Propaganda Modeli** olarak adlandırdıkları bu modele göre medya ve kültür birer endüstriyel alan olarak işlev görmektedir.
 - **Bu alanlar** kapitalist toplumun yapısı gereği tekelleşerek varlıklarını sürdürürler.
 - **Bu modele göre** Amerikan medyası sürekli propaganda yaparak egemen değerleri insanlara benimsetmektedirler. Çünkü varlığını sürdürmesi ancak medyanın rıza üretimi ile mümkündür.
- **Ancak Golding ve Murdock'a göre, araçsalcılar** sistemdeki stratejik müdahaleler üzerine yoğunlaştıkları için sistemdeki çelişkileri gözden kaçırmaktadırlar.
- **Golding ve Murdock** araçsalcı ve yapısalcı katılığın, toplumsal değişimi ve hayatın akışına vurgu yaparak üstesinden gelirler.

- **Eleştirel ekonomi politikçiler** ayrıca yapıları katı, daimi ve sabit bina benzeri yapılar olarak gören yapısalcılıkla da aralarına mesafe koymaktadırlar.
 - **Yapıların** eylem yoluyla nasıl oluşturuldukları ve eylemin yapısal olarak nasıl oluşturulduğununun açıklanmasını önemserler.
- **Eleştirel ekonomi politik** aynı zamanda tarihseldir.
 - **Bu anlamda** kültürün eleştirel bir ekonomi politiği için dört tarihsel süreç önemlidir: *Medyanın gelişmesi, şirketlerin yapılarının değişmesi, metalaşma, devlet ve hükümet müdahalesinin değişen rolü.*
- **Golding ve Murdock iletişimin ekonomi politiğinin ilgilerini ve önceliklerini göstermek için üç(3) çözümlene alanı belirlemektedirler:**
 - 1- Kültürel malların üretiminin incelenmesi,
 - 2- Medya ürünlerinin üretimi ve tüketimi arasındaki ilişkiyi açığa çıkarmak üzere metinlerin ekonomi politiğinin çözümlenmesi,
 - 3- Maddi ve kültürel eşitsizlik arasındaki ilişkiyi göstermek için kültürel tüketimin ekonomi politiğinin çözümlenmesi.

Kültürel Çalışmalar

- **Britanya Kültürel Çalışmaların** kökenlerini **Richard Hoggard ve Raymond Williams'a** dayandırmak mümkündür.
- **Hoggard ve Williams'ın** çalışmalarının devamı olarak sayılabilecek çalışmalar **1960'ların sonu ve 1970'ler boyunca** devam eden *Neo-Marksist Yeni Sol* düşünce tarafından sürdürülmüştür.
- **Althusser ve yapısalcılığın** desteği ile kültürün görece özerkliği ve ideolojinin nasıl popüler bilinci etkilediğine ilişkin daha net açıklamalar yapabilmıştır.
- **Kültürel Çalışmalar Merkezi, Hoggard'ın** yöneticiliğinde kurulduysa da en parlak dönemini **Stuart Hall'un** başkanlığı döneminde yapmıştır.
- **Liberal çoğulculuk ile Marksizm arasında** dolaysız bir hesaplaşma olarak nitelendirilebilecek olan kültürel çalışmalar *postkolonyal kuram, queer kuram, feminist kuram* gibi kuramların da kökenini oluşturmuştur.
- **Hoggard'ın önemi**, işçi sınıfı kültürünü akademi dünyasının gündeme sokması ve kapalı okuma gibi eleştiri yöntemlerini popüler kültür ürünlerine başarıyla uygulamasından kaynaklanır.
- **Williams ise** güçlü kuramsal modeller kurmuştur.
 - **Williams'ın** geliştirdiği **his yapısı** kavramı kültürel çalışmaların önemli referans kaynağı olmuştur.
 - **His Yapısı:** Belli bir kültüre özgü, belirli bir atmosfer ya da özelliğin, tarihin belli bir anında insanlar tarafından nasıl deneyimlendiğini anlatmaya çalışır.
 - **Williams his yapısını şöyle tanımlar:** "*His yapısı yapının sunduğu kadar sağlam ve belirlidir; buna karşın eylemlerimizin en fazla kırılğan ve en az elle tutulur kısımlarında işler.*"
 - **Williams** Marksist kuramı çalışmalarının merkezine yerleştirilmesinden sonra "*farklılaşmış sınıflara göre farklılaşmış his yapılarının karmaşık ilişkisi*" üzerine yoğunlaşır.
 - **Edebiyatın ve kültürün** ancak hegemonya ve ideoloji kavramları bağlamında anlaşabileceğine güçlü bir biçimde inanır.
- **Gramsci'nin** hegemonya kavramı iktidar ile pratik(uygulama) arasındaki ilişkiyi sorunsallaştırmaktadır.
 - **Medya**, yöneten sınıfın tahakkümünü sürdürmede toplumun kendi rızasıyla katılımını sağlamakta ve bunu tekrar tekrar üreterek bir anlamda ortakduyu oluşturmaktadır.

- **Medya aracılığı ile** kültürel değerler egemen öbeklerin çıkarlarını sürdürecektir, koruyacak ve meşrulaştıracak biçimde sunulur.
- *Ekonomi politik ile medya metinleri üzerinde yoğunlaşan yapısalci marksist yaklaşımı* bir anlamda birleştiren **kültürel çalışmalar yaklaşımı**, toplum ile medya arasındaki ilişkiyi daha geniş kültürel bağlama oturtarak incelemeyi tercih eder.
- **Eleştirel kültürel çalışmalar ile neredeyse özdeş olan Bringham Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi'nin** yaptığı çalışmaları **Smith, Turner'a dayanarak** üç(3) başlıkta aktarmaktadır.
 - 1- Kitle iletişim araçlarının metinsel incelemeleri ve bunların hegomanya ve ideolojiyi yeniden üretmeye dönük işleyiş biçimleri
 - 2- Günlük yaşamın, özellikle altkültürlerin etnografik incelemeleri.
 - 3- Thatcherizm ve ırkçı milliyetçilik çalışmaları gibi siyasal ideolojileri ile ilgili çalışmalar.(Bunların kültürel kodların[şifrelerin] ortaya çıkarılması ve neden geniş bir kamusal çekim yaratabildikleri üzerinedir.
- **Hall Encoding/Decoding** adlı çalışmasında, farklı okuma biçimlerini saptayarak aslında medya metinlerinin her ne şekilde şifrelenirse şifrelensinler, içlerinde direnme potansiyelini de barındıran metinler olarak görür.
 - 1- **Hakim okuma** metni oluşturanlar tarafından amaçlanmış ve hegomanik ideolojileri destekleyen bir okumadır.
 - 2- **Muhafif okuma** hakim şifreleri fark edip onları reddedenler ve tartışmaya açanlar tarafından yapılan okumadır.
 - 3- **Müzakereci okuma** ise hakim okumaların ve bazı kısımlarını benimsemekle birlikte kendi ihtiyaçlarını politik konularını ve algılarını da yansıtan uyarlamalar yapabilen okuyucu tarafından gerçekleştirilen bir okumadır.
- **Hall'un** asıl altını çizdiği nokta izleyici ya da okuyucunun hakim iletilere ne ölçüde direndikleridir.
- **Metin** aslında yazılı bir anlamlandırma biçimi olarak tanımlanabilir.
- **Eleştirel iletişim araştırmaları**, metin kavramını her türlü iletişim iletilerini dile getirecek şekilde kullanmışlardır.
- **Okuma kavramı**, bütün olayları ya da görüngüleri anlamlandırma ve yorumlama eylemidir.
- **Morley Nationwide** adlı tv programı üzerine yaptığı çalışmada izleyici birer özne konumuna yerleştirilmekteydi.
 - **Bununla birlikte** izleyici programın sunduğu çerçeve ile sınırlı olduğundan yapılan okumalar da ancak bu çerçeve dahilinde mümkün olabilmektedir.
 - **Morley'in** bu çalışması sonucunda altını çizdiği bir nokta ise özne konumlarının sabit olmamasıdır.
- **Sınıf ilişkilerinden** temellenen bir **direnış kültürü** olarak altkültürlerin öbeklerinin giyim biçimleri, uyuşturucu kullanmaları, işsizlik gibi uygulamaların aslında, yabancılaşmaya karşı geliştirilmiş simgesel tepkiler olduğu ileri sürülmüştür.
- **Dick Hebdige** bunları sessiz çoğunluğu rahatsız eden birlik ve beraberliğe meydan okuyan uzlaşma miti ile çelişen hareketler olarak tanımlamıştır.
- **Kültürel çalışmalar merkezinin** siyasal ideolojiler üzerine araştırmaları ise daha çok ırkçılık ve Thatcherizm gibi sağ kanat ideolojiler üzerinedir.
- **Krizi İdare Etmek'de** Hall ve arkadaşları İngiltere'de sokaklarda artan kapkaç suçları üzerine çalışmışlardır.
 - **Suç** her zaman yaşanan sıradan suç olsa da medya bunları sansasyonel olarak işlemiştir.
 - **Dahası medya** ideolojik devlet aygıtı gibi işleyerek sorunu şiddetlendirip göçmen nüfusa karşı ırkçı tutumlara dönüştürmeyi başarmıştır.

- **Hall** kimlik kavramını, verili, sabit bir öz değil, etkileşim içinde, ötekine bakarak oluşan, bir özdeşleşme süreci olarak tanımlamaktadır.
- **1970'lerin başından 1980'lerin ortasına** kadar altın dönemini yaşayan Kültürel Çalışmalar Merkezi ciddi bölünmelerle ve itirazlarla karşılaşmaya başlamıştır. **Özellikle** ırk ve cinsiyet meselelerinin çalışmaya başlanmasından sonra *Kadınlar İtiraz Ediyor* adlı çalışmayla, topluluğun kadın üyeleri femibist kuramın dışlanmasından şikayet ediyorlardı.
- **1980'lerin başında ANGELA MCROBBIE**, kadının dışlanması ya da marjinalleştirilmesinin(farklılaştırılmasının) altını çizirken merkezin de cinsiyetçi bir yapıya sahip olduğunu ima ediyordu.
- **Turner Kültürel çalışmaların güçlü yanlarının altını çizmektedir:**
 - Kültürün özerkliğine ilişkin güçlü bir sav.
 - Anlamın iktidar ve toplumsal yapı ile olan bağlarının açık kavranışı,
 - Şifreçözüm metinleri ve ideolojiler için kuramsal olarak zengin, fidiplinlerarası bir yaklaşım
 - Gramsci'den türetilen politik strateji kavrayışı ve iletişimlerden ve yazınsal kuramdan çıkan okumaya ilişkin fikirler ile faili içerme yetisi

Feminist Medya Çalışmaları

- **Cemal Bali Akal**, *Siyasal İktidarın Cinsiyeti* adlı çalışmasında, kadınla erkek arasındaki ilişkinin bir iktidar ilişkisi olduğu saptamasından hareketle kadının neden rıza gösterdiğinin önemli olduğunu belirtmektedir.
 - **Her türlü iktidar ilişkisinde** olduğu gibi kadın ve erkek ilişkisinde de rıza baskıdan sonra gelir.
 - **Rıza** bilgiden beslenir ve söylem üretir, zevk verir.
 - **Kuşkusuz medya**, din, gelenek ve toplum tarafından üretilen iktidar ilişkilerini en iyi meşrulaştırma, yeniden üretme aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.
- **İletişim çalışmalarının** hem ampirik/pozitivist hem de eleştirel/yorumlayıcı yöntem ve bulguların feminist yaklaşımın ilgi alanlarına adeta ışık tutar. **Bu anlamda**
 - 1- İletişim araçlarında cinsel farklılık temsilcilerinin kategorilendirilmesi ve çözümlenmesi,
 - 2- İletişim endüstrilerindeki uygulamaları oluşturmak ve sürdürürebilmek için ideoloji ve ekonomik çıkarların nasıl kesiştiğinin araştırılması,
 - 3- Çok sayıda veri toplanması ve çözümlenmesi gibi olanaklar feminist çalışmaların ilgi alanına adeta bir zenginlik katmaktadır.
- **Benzer** şekilde kuşkusuz feminist medya çalışmaları da iletişim alanına göz ardı edilemeyecek önemli katkılar sunmuşlardır.
 - 1- İktidar ilişkilerinin daha gelişken ve anlamlı bir çözümlenmesi,
 - 2- Cinsel farklılığın toplumsal ve kültürel inşasını açıklama olanağı sunan bir toplumsal kuram,
 - 3- Toplumsal cinsiyet farklılıklarının sınıf, yaş, ırk ve etnik farklılıklarına bağlayan canlı deneyimlere bağlılık,
 - 4- Toplumsal değişme için açık ve belirli bir gündem.
- **Van Zoonen:** Medyaya Feminist Yaklaşımlar (çalışması)
 - **Feminist medya kuramının** kendisini, post-modernizm, çoğulculuk ve neo-marksizm gibi bakış açılarından farklı olarak nasıl tanımladığının önemini vurgulamıştır.
- **Başından itibaren** akademik alan ile pratik(uygulama) alan arasında keskin bir çizgi çizmek kolay olmamıştır. Medyanın feminist bir değerlendirmesi kuram,siyaset ve eylem arasındaki karşılıklı ilişkiyi zorunlu kılmıştır.

Liberal Feminizm

- **Liberal Feminizm** kadınların eşit konuma gelebilmesi için, kadınların erkek egemen alanlara daha fazla girmesini, böylece güç kazanmalarını önermektedir.
- **Medyada varolan kadın temsiline** de yavaş yavaş değişeceği inancı güçlü bir motivasyon kaynağı olarak devam etmiştir.
- **Medyanın** kadınları ve erkekleri geleneksel olmayan rollerde ve cinsiyetçi olmayan bir dil kullanılarak göstermesi gerekir.
- **Bu yaklaşımın** kadınlara önerdiği rollerin değişimine ilişkin yapılan vurgu "*süper(harika/inanılmaz) kadını*" yaratmıştır.
- **Liberal feminizme göre** kadınların eşitsiz koşullarında bir iyileşme sağlanamamıştır. Üstelik iş koşullarında da kadınlar daha güçlü konuma gelememiştir.

Radikal Feminizm

- **Kadınların** erkekler tarafından tahakküm altına alınması ataerkil kavramı ile açıklanmaya çalışılmıştır.
- **Kate Millet**, aile kurumuna, ataerkil düzeni meşrulaştırmanın bir aracı olarak gördüğü için karşı çıkar.
- **Radikal feministler**, kadınlara tecavüzü, cinsel şiddeti, dayak, zina ve pornografi, kadın ticareti gibi daha önce kişisel olarak görülen sorunları politikleştirerek kamusal alanda teşhir edilmesini bir politika olarak benimsemiştir.
- **Kadınları** ayrı bir sınıf olarak görme konusunda, kendilerini sosyalist feministlerden de ayırırlar.
- **Radikal feminist medya stratejileri (taktikleri) ise** kuşkusuz kadınların kendi medyasına sahip olmasını gerektirmektedir.
- **Radikal feministler** kadınların yönettiği bir medyada hiyerarşi olmayacağını belirtir ve hiyerarşiyi sadece eril yapılanmanın bir sapkınlığı olarak görür.
- **Radikal feminizm**, sosyalist feminizmi, ataerkil ideoloji kavramını kadınların konumunun marksist çözümlemesinde de kullanmıştır.

Sosyalist Feminizm

- **Toplumsal cinsiyet ile birlikte** kadınların sınıfsal ve ekonomik koşulların da üzerinde durulması gerektiğinin altını çizer.
- **Clara Zetkin**, kadınların ezilmesinin nedenlerinin anlaşılması için sosyalist düşünce ve uygulamaların yeniden düşünülmesi gerektiği gibi cesur önerilerde bulunmuşlardır.
- **Sosyalist feminizm medya taktikleri**, öncelik anaakım medyada reform yapma ve ayrı feminist medya oluşturmak gibi önerileri bulunmaktadır.
- **Medyayı algılama biçimleri** radikal feministlere benzemektedir.
 - **Yani medya** kapitalist ve ataerkil toplumsal düzeni doğal bir düzen olarak tanımlan ideolojik bir aygıttır.
- **Kadınlar** medyada sadece belirli seterotiplerle görünürlük kazanmaktadırlar.
- **Bu anlamda yapılan** birçok araştırma göstermiştir ki kadınlar medyada anne ve eş olarak, cinsel obje (nesne) olarak ve şiddete maruz kalanlar olarak temsil edilmektedir.

SON